

การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทรา
ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
Administration for Public Assistance by Temples in Chachoengsao Province
According to the Sufficiency Economy Philosophy

พระมหาปิยะบุตร วงศ์กันทรภักย์ และ สัมพันธ์ พลภักดิ์
Pramaha Piyaboot Wongkanthapai and Sampan Polpuk
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
Doctor of Philosophy in Public Administration Program, Eastern Asia University

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสมผสานผสมผสานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษา (1) สภาพปัญหาของการบริหารจัดการ (2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ และ (3) ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญทำให้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบผลสำเร็จ การศึกษานี้ เน้นการวิจัยเชิงปริมาณ มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัย โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 1,109 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นอกจากนี้ ยังมีการสัมภาษณ์แนวลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ผลการศึกษาพบว่า (1) ปัญหาของการบริหารจัดการ ที่สำคัญ คือ พระสังฆาธิการบางวัดไม่จัดเตรียมปัจจัยในด้านการพัฒนาสาธารณูปการของวัดไว้อย่างเพียงพอต่อการดำเนินงาน ทำให้การพัฒนาวัดทำได้ในวงจำกัด (2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ ที่สำคัญ คือ พระสังฆาธิการบางวัดควรจัดเตรียมปัจจัยในด้านการพัฒนาสาธารณูปการของวัดไว้อย่างเพียงพอต่อการดำเนินงาน จะทำให้การพัฒนาวัดได้อย่างต่อเนื่อง และ (3) ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญทำให้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการประสบผลสำเร็จ คือ การที่คณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการบางวัดมีความเป็นผู้นำ มีนโยบายและแผนงานในการพัฒนาด้านสาธารณูปการของวัดที่ชัดเจน รวมถึงการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, สาธารณูปการ, วัดในจังหวัดฉะเชิงเทรา, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The main objectives of this study were to study (1) problems of administration, (2) development guidelines of administration and (3) main factors of the success of the development guidelines of administration for public assistance of temples in Chachoengsao Province according to the sufficiency economy philosophy. The mixed method research methodology was designed as using the quantitative research as the principal research method. Questionnaires were used to collect data from 1,109 samples. Descriptive statistics analysis including, frequency, percentage, mean and standard deviation were used to analyze data. In addition, there was a supportive in-depth interview from 9 experts for qualitative data. Findings were as follows (1) the major problem of administrative was Sangha in some temples do not provide adequate facilities for the development of the public assistance and

the development of such measures is limited (2) the major development guideline was Sangha in some temples should provide sufficient resources for the development of the public assistance and the development of the measure should be continuous and (3) the main factors of the success of the development guideline were the Sangha in some temples should have leadership, policies and plans for the development of public assistance to include continuous monitoring and evaluation.

Keywords: administration, public assistant, temples in Chachoengsao, the sufficiency economy philosophy

บทนำ

ปัจจุบันการสร้างวัด ตั้งวัดจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามขั้นตอนของทางราชการ เมื่อการสร้างวัดตั้งวัดได้เสร็จสิ้น ได้รับ พระราชทานวิสุงคามสีมาเป็นวัดที่ถูกต้อง และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ขึ้นทะเบียนไว้ในทะเบียนวัด ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแล้ว จึงถือว่าวัดนั้นเป็นวัดโดยสมบูรณ์ โดยเจ้าอาวาสมีหน้าที่ทำนุบำรุงรักษา วัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ในการนี้ต้องดูแลบริหารกิจการภายในวัดอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการปกครอง การศึกษา การปฏิบัติ และอื่นๆ ให้มีความก้าวหน้า ถูกต้อง เป็นระเบียบ เพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมต่างๆ ของพุทธศาสนิกชนทั่วไป ซึ่งหมายถึง การพัฒนากิจการพระพุทธศาสนาหรือการพัฒนาวัดนั่นเอง (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554, น. 4-5)

คณะสงฆ์โดยเฉพาะพระสังฆาธิการมีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินการทำนุบำรุง ส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา ให้การอุปถัมภ์คุ้มครองและส่งเสริมการพัฒนาพระพุทธศาสนา ดูแลรักษาจัดการศาสนสมบัติ พัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา รวมทั้งให้การสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาบุคลากรทางศาสนา ด้วยตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการสนองงานคณะสงฆ์ ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายในการอุปถัมภ์ คุ้มครอง และทำนุบำรุงศาสนา ส่งเสริมการปรับองค์การและกลไกที่รับผิดชอบด้านศาสนา เพื่อให้การบริการจัดการ ส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนา มีความเป็นเอกภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมความเข้าใจอันดีและสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชน

ของทุกศาสนาเพื่อนำหลักธรรมของศาสนามาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนใช้หลักธรรมในการดำรงชีวิตมากขึ้น

การพัฒนาวัดที่สมบูรณ์ครบถ้วนจะต้องพัฒนาวัดแบบบูรณาการโดยการเชื่อมโยงกิจกรรมของวัดให้สอดคล้องกับการบริหารงานคณะสงฆ์ และให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน โดยบูรณาการให้สอดคล้องกับภารกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์ ดังนี้ (1) การปกครอง (2) การศาสนศึกษา (3) การเผยแผ่ (4) การสาธารณูปการ (5) การศึกษาสงเคราะห์ (6) การสาธารณสงเคราะห์ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554, น. 4) วัดจึงเป็นศูนย์กลางแห่งกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เป็นแหล่งการศึกษาของประชาชนและทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักในการฝึกอบรมพระสงฆ์ ที่จะสืบต่อพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่จะรับผิดชอบสังคมที่สำคัญนอกจากนี้แล้ววัดยังมีฐานะเป็นโรงเรียนอีกด้วย แม้ปัจจุบันความเป็นศูนย์กลางในบางเรื่องจะลดลงแต่ความสำคัญก็ยังคงอยู่ บทบาทของวัดยังคงมีค่อนข้างมาก คือ เรื่องของการพัฒนาชุมชน การพัฒนาอาชีพ หรือการเป็นหน่วยสังคมสงเคราะห์และความเป็นศูนย์กลางทางด้านจิตใจ ซึ่งยังคงมีอยู่เสมอไม่ว่าจะอย่างไร วัดจึงมีบทบาทอย่างยิ่งในสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, น. 12) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาการสาธารณูปการให้มีสภาพสะอาด สงบ และสว่าง เป็นศูนย์กลางจิตใจให้กับประชาชนใน

ดังนั้น วัดจึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนา

สาธารณูปการในด้านการบูรณปฏิสังขรณ์ให้มีความมั่นคง แข็งแรง ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อสามารถใช้ประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมทางศาสนาได้อย่างสมบูรณ์แบบ การพัฒนาวัด เพื่อให้วัดมีสภาพสะอาด สงบ และสว่าง เพื่อสร้างความสุขทางด้านจิตใจให้กับประชาชน จึงควรพัฒนาสาธารณูปการของวัดแบบบูรณา โดยระดมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เช่น ชุมชนรอบวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการ สถานศึกษาในพื้นที่เพื่อจุดมุ่งหมายให้วัดมีสภาพความเป็น ศูนย์กลางชุมชนอย่างแท้จริง และยั่งยืน

การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการ ด้วยการบูรณปฏิสังขรณ์ให้มีความมั่นคงแข็งแรง ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อสามารถใช้ประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างสมบูรณ์แบบ เพื่อให้วัดมีสภาพสะอาด สงบ และสว่าง เพื่อประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาและสร้างความสุขทางด้านจิตใจให้กับประชาชนนั้นจึงเป็นประเด็นสำคัญเพื่อให้เกิดการยอมรับจากสังคม โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน เพิ่มประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน และเป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาตนเองสู่การดำเนินกิจกรรมวัดพัฒนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติสู่เป้าหมายการเป็นอุทยานการศึกษา วัดพัฒนาตัวอย่าง และวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่นต่อไป

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราเกี่ยวกับการพัฒนาด้านสาธารณูปการเนื่องจากพบว่า วัดบางวัดในจังหวัดฉะเชิงเทรามีปัญหาในการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่หลายประการ โดยหวังว่าผลการศึกษาจะก่อให้เกิดความรู้ใหม่ทางวิชาการ เกิดผลดีต่อการบริหารของคณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทราในการนำผลวิจัยมาใช้ คณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทราสามารถบริหารจัดการด้านสาธารณูปของวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนสถานภายในบริเวณวัดเพื่อให้มีสภาพสะอาด สงบ และสว่าง สร้าง

บรรยากาศที่สวยงาม ร่มรื่นให้คงสภาพไว้เพื่อประโยชน์แก่พระสงฆ์และประชาชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีส่วนสำคัญทำให้แนวทางการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ประกอบด้วย (1) การบริหารจัดการ ผู้ศึกษานำความหมายของคำว่า “การบริหารจัดการ” มาจากการให้ความหมายของ นักวิชาการ 5 ท่าน ประกอบด้วย ประกอบด้วย Shermerhorn (1999, pp. G-2) Certo, (2007, p. 555), Taylor (1967, p. 27) Weber (1996, p. 340) และ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2550, น. 2-4) มาใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดความหมายของการบริหารจัดการที่เป็นแนวคิดของผู้ศึกษา สรุปความหมายของการบริหารจัดการได้ว่า หมายถึง แนวทาง หรือกระบวนการเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการวัดของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทราสามารถบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัด โดยการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนสถานภายในบริเวณวัดเพื่อให้มีสภาพสะอาด สงบ และสว่าง สร้างบรรยากาศที่สวยงาม ร่มรื่นให้คงสภาพไว้เพื่อประโยชน์แก่พระสงฆ์และประชาชน รวมทั้งการพัฒนาวัดให้ได้มาตรฐานสู่การเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติศาสนกิจของประชาชนร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎี ผู้ศึกษานำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มื่อองค์ประกอบ 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) ความพอประมาณ

(2) ความมีเหตุผล (3) การมีภูมิคุ้มกัน (4) ความรู้คู่คุณธรรม (5) การสร้างเครือข่าย ผู้ศึกษาได้นำเป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้านหลักมาตั้งเป็นกรอบสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ (วิรัช วิรัชนิการวรรณ (2550, น. 63-68)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยของ พระมหา ฐานวัฒน์ ศรีประเสริฐ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการภารกิจ คณะสงฆ์ในเขตการปกครองจังหวัดสิงห์บุรี ที่พบว่า ด้านสาธารณูปการนั้น คณะสงฆ์ควรจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงในการใช้ทรัพยากรและอุปกรณ์ต่างๆ ของวัด เพื่อป้องกันการชำรุดสูญหายและควรจัดให้มีการทำรายงานทรัพย์สินของวัด งานวิจัย ของ พระมหาสมชาย สุนติกโร (2556) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ที่พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะ สงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี แบ่งออกเป็นรายด้านได้ดังนี้ (1) ด้านการพัฒนาวัด โดยภาพรวมมีการพัฒนาวัดอย่างมีแบบแผนโดยมีพระสังฆาธิการที่มีหน้าที่รับผิดชอบระดับวัดได้ดำเนินการตามที่เจ้าคณะผู้ปกครองได้ ให้นโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของ ประชาชน และ (2) ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ เสนาสนะ พระสังฆาธิการควรปรับปรุงสภาวะแวดล้อมและ ภูมิทัศน์ของวัดให้มีความสะอาดร่มรื่นสวยงาม และงาน วิจัยของ พระมหา เดชา สังขรุ่งเรือง (2559) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ กรณีศึกษาคณะสงฆ์ อำเภอมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ที่พบว่า อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารคณะ สงฆ์ในอำเภอมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัญหาที่สำคัญได้แก่ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสบาง รูปยังขาดวิสัยทัศน์ ขาดเป้าหมายในการบริหารจัดการวัด ที่ชัดเจน การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสบางส่วนไม่มีการ ประชุมเพื่อปรึกษาวางแผน และกำหนดวัตถุประสงค์ในการ พัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม เป็นการบริหารจัดการตามความ เคยชินที่เคยปฏิบัติมา ขาดการประสานงานระหว่าง วัด บ้าน และชุมชน และเจ้าอาวาสบางรูปใช้คนไม่ถูกต้องงาน จึงทำให้งานขาดประสิทธิภาพ แนวทางในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ ควรมีการประชุมพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสขึ้น ไป เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ ในอำเภอมืองกาญจนบุรี และเพื่อให้เกิดความสามัคคีภายในเขต

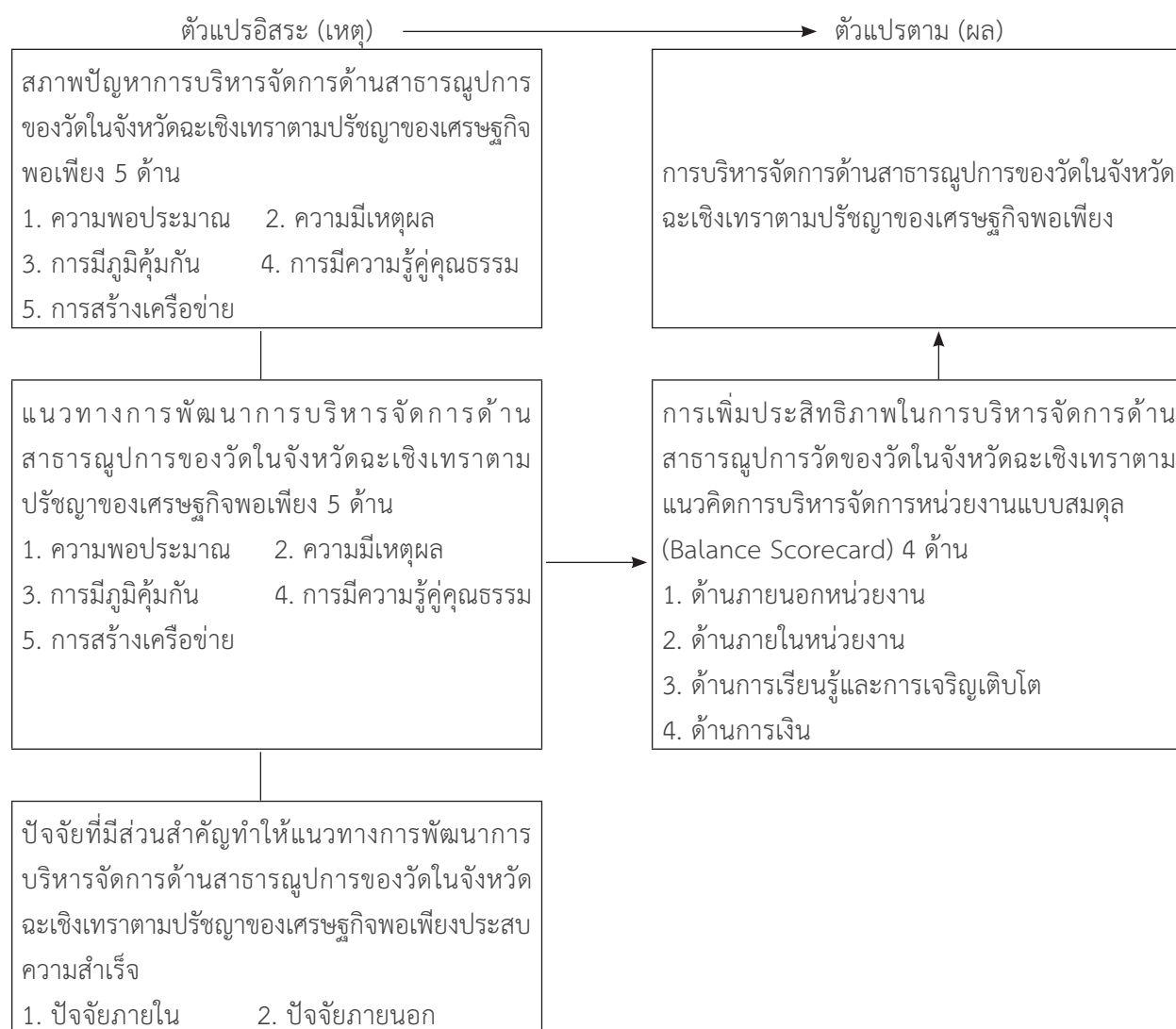
การปกครองดูแล ส่งเสริมให้พระสังฆาธิการเปิดรับความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการ มีการนำเอา เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนาคณะสงฆ์ และควร มีการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ระหว่างวัดกับชุมชนอย่าง ต่อเนื่อง พระมหานูชิต อนุจารี (2556) ได้วิจัยเรื่อง การ พัฒนาสังคมตามหลักสสารนิยมธรรมขององค์การบริหาร ส่วนตำบลแซ่ อำเภอมืองกาญจนบุรี จังหวัดศรีสะเกษ ว่า การพัฒนา หมายถึง การทำให้เจริญขึ้น ทำให้รุ่งเรืองขึ้น ใช้ได้ทั้งการพัฒนาวัตถุและพัฒนาจิตใจ เช่น การพัฒนา ชนบท การพัฒนาประเทศ การพัฒนาสติปัญญา และการ พัฒนาจิตใจ เป็นต้น ซึ่งตามหลักการของพระพุทธศาสนา การ พัฒนาจะต้องดำเนินไปพร้อมๆ กัน 4 ทาง คือ การพัฒนา ทางด้านกายภาพ การพัฒนาศีลธรรมหรือการพัฒนาสังคม การพัฒนาทางด้านจิตใจ และการพัฒนาทางด้านปัญญา นอกจากนี้พระพุทธศาสนายังพิจารณาว่า การพัฒนาเป็น กระบวนการพยายามที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลงปรับปรุง รักษาสิ่งที่ดีให้คงอยู่ ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการ เปลี่ยนแปลงฟื้นฟู และปรับปรุงทั้งตนเอง และสังคมรอบ ข้างให้ดีขึ้นและมีความหมายมากยิ่งขึ้น พระอนุชิต ชูเนียม (2546) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนา ชุมชนตามความคิดเห็นของพระสงฆ์กับผู้นำชุมชนในจังหวัด อุตรดิตถ์ว่า การพัฒนาในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาคนให้มีความสุขมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การ พัฒนาในความหมายนี้ มีลักษณะเดียวกันกับการพัฒนาใน ความหมายทางด้านการวางแผน คือ เป็นเรื่องของมนุษย์ เท่านั้น แตกต่างกันเพียงการวางแผนให้ความสำคัญที่วิถี การดำเนินงาน ส่วนพระพุทธศาสนามุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้น คือ ความสุขของมนุษย์เท่านั้น วารุณี ชินวินิจกุล (2549) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนไม้เรียง อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า กระบวนการเรียนรู้ของ ชุมชนไม้เรียง เริ่มจากการรวมตัวของผู้นำชุมชนที่มีการ ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างง่าย เพื่อหาข้อ สรุปที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความเห็นรวมของ ชุมชน และพบว่า การขับเคลื่อนใช้ผลของการค้นคว้าวิจัย จากช่วงการริเริ่มก่อเกิดมาผลักดันให้ไปสู่การปฏิบัติ โดยใช้ภาวะผู้นำและกระบวนการกลุ่ม และผู้นำชุมชนไม้เรียง ใช้กระบวนการขับเคลื่อนที่นำไปสู่การสร้างชุมชนแบบองค์ รวมที่มีความหลากหลายและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีระบบ

การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนทั้งในและนอกชุมชน
ในลักษณะเครือข่าย

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย
กรอบแนวคิดหลักส่วนที่เป็นตัวแปรอิสระ แบ่งเป็น 3 ด้าน
ได้แก่ (1) สภาพปัญหาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการ
ของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอ

เพียง 5 ด้าน (2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้าน
สาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน และ (3) ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่
ให้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการ
ของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอ
เพียงประสบผลสำเร็จ แบ่งเป็นปัจจัยภายในและปัจจัย
ภายนอก สำหรับกรอบแนวคิดหลักในส่วนที่เป็นตัวแปร
ตาม คือ การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการตาม
แนวคิดการบริหารจัดการหน่วยงานแบบสมดุล ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก ใช้วิธีเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 3 ประเภท ได้แก่ (1) เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) เก็บข้อมูลปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ และ (3) จากการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากประชาชนผู้นับถือศาสนาพุทธในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้งหมด รวม 11 อำเภอ จำนวน 398,054 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่เป็นตัวแทนของประชากรดังกล่าวที่ตอบแบบสอบถาม คือ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 1,109 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1967, p. 398) โดยตั้งค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 หรือที่ระดับความเชื่อมั่น 95.00 %

ตาราง 1

จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มจากแต่ละอำเภอในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ลำดับที่	อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	เมือง	81,585	227
2	บางปะกง	49,499	138
3	สนามชัยเขต	41,256	115
4	บางคล้า	39,248	109
5	ท่าตะเกียบ	36,757	103
6	บางน้ำเปรี้ยว	34,822	97
7	พนมสารคาม	34,021	95
8	แปลงยาว	33,158	92
9	บ้านโพธิ์	29,114	81
10	คลองเขื่อน	9,413	26
11	ราชสาส์น	9,181	26
รวม		398,054	1,109

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงบุคคล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นข้อมูลเสริมการวิจัยเชิงปริมาณจำนวน 9 คน ประกอบด้วย (1) สมเด็จพระพุฒาจารย์ (สนิท ชวนปญฺโญ) เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก กรรมการมหาเถรสมาคม หัวหน้าพระธรรมทูต วัดไตรมิตรวิทยาราม (2) พระเทพรัตนมุนี เจ้าคณะภาค 12 วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร (3) พระราชเวที รองเจ้าคณะภาค 12 วัดเชตุพนวิมลมังคลาราม (4) พระธรรม

ปริยัติมุนี เจ้าคณะจังหวัดฉะเชิงเทรา วัดปิตุลาธิราชรังสฤษฎิ์ (5) พระราชปริยัติสุนทรเจ้าคณะอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา วัดโสธรวนารามวรวิหาร (6) พระครูภานุจริยคุณ เจ้าคณะอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา วัดหัวสวน (7) พระครูสุตวรญาณ เจ้าคณะอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา วัดท่าเกวียน (8) พระครูวิบูลโชติธรรม เจ้าคณะอำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา วัดไผ่ขวาง และ (9) พระครูสุตภาวนาพิธาน เลขานุการเจ้าคณะอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา ซึ่งพระสังฆาธิการทั้ง 9 รูปมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการ

ด้านการพัฒนาสาธารณูปการของวัด และการนำนโยบาย และกฎหมายเกี่ยวกับส่งเสริมการปฏิบัติโดยยึดหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม แบบมาตรา ประเมินค่า หรือมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 3 ระดับ ได้แก่ มาก ปานกลาง น้อย ตามแบบของ Likert (1961, pp. 166-169) ที่ผ่านการทดสอบค่าความเที่ยงตรง (IOC) ที่ระดับ 0.87 และค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม ที่ระดับ 0.95 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แนวลึก แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือสัมภาษณ์เฉพาะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ 3 วิธี คือ (1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย และการสร้างแบบสอบถาม รวมทั้งการนำไปใช้ในการสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ และ (2) เก็บรวบรวม ข้อมูลเชิงปริมาณจากการวิจัยสนามโดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือ และเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์ กลับมาได้ 1,109 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 100.00 ของกลุ่ม ตัวอย่างทั้งหมด ต่อจากนั้น ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบความ สมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้งเพื่อนำเข้าสู่การดำเนินการตามขั้นตอนของการศึกษาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

เป็นการวิเคราะห์แสดงผลการศึกษาในรูปของ ตารางประกอบกับการใช้รูปแบบของการวิเคราะห์เชิง พรรณนา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีดังนี้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการด้าน สาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน (สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การ วิจัย ข้อ 1) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.07$, $SD=0.416$) ต่อภาพรวมสภาพปัญหาการบริหาร จัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมของ แต่ละด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ (1) ด้านการมีภูมิคุ้มกัน กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปาน กลาง ($\bar{X}=2.09$, $SD=0.534$) โดยเห็นว่า พระสังฆาธิการ บางวัดไม่จัดเตรียมปัจจัยในการพัฒนาสาธารณูปการ ของวัดไว้อย่างเพียงพอต่อการดำเนินงาน ทำให้การพัฒนา วัดทำได้ในวงจำกัด (2) ด้านความมีเหตุผล กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.08$, $SD=0.508$) โดย เห็นว่า พระสังฆาธิการบางวัดไม่ได้พัฒนาให้วัดมีความ สะอาด สวยงาม ร่มรื่น เพื่อให้ประชาชนมีความศรัทธา และร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง (3) ด้านการ สร้างเครือข่าย กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.08$, $SD=0.583$) โดยเห็นว่า คณะสงฆ์โดยพระ สังฆาธิการบางวัดขาดการเสริมสร้างให้วัดพัฒนาสภาพ แวดล้อมวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำเครื่องมือ/ เทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาแบบพึ่งพาอาศัยกัน (4) ด้าน ความพอประมาณ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.06$, $SD=0.457$) โดยเห็นว่า คณะสงฆ์โดยพระสังฆา ธิการบางวัดมอบหมายให้บุคลากรผู้ทำหน้าที่ในการพัฒนา สาธารณูปการไม่สอดคล้องกับภารกิจด้านการพัฒนา และ (5) ด้านความรู้คู่คุณธรรม กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=2.06$, $SD=0.545$) โดยเห็นว่า พระสังฆา ธิการบางวัดมีความรู้เฉพาะด้านการศาสนา แต่ขาดความรู้ ในการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการ รวมถึงการขาด ความรู้ในด้านการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการ พัฒนาวัด ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหาร จัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน (สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 2) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย

ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.19$, $SD=0.440$) ต่อภาพรวม แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมของแต่ละด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ (1) ด้านการมีภูมิคุ้มกัน กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.21$, $SD=0.503$) โดยเห็นว่า คณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการบางวัดควรสนับสนุนให้วัดเสริมสร้างบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในการพัฒนาสาธารณูปการให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาวัดให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (2) ด้านความรู้คู่คุณธรรม กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.19$, $SD=0.536$) โดยเห็นว่า พระสังฆาธิการบางวัด ควรมุ่งเน้นการพัฒนาสภาพแวดล้อมวัดควบคู่ไปกับการปฏิบัติในด้านพิธีกรรม และ/หรือ ด้านการเผยแผ่พระธรรมคำสอนอย่างสอดคล้องกลมกลืน (3) ด้านความพอประมาณ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.19$, $SD=0.548$) โดยเห็นว่า คณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการบางวัด ควรจัดให้มีบุคลากรอย่างเพียงพอในการพัฒนาสาธารณูปการของวัดสู่ความเป็นวัดที่ได้มาตรฐาน (4) ด้านการสร้างเครือข่าย กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.19$, $SD=0.574$) โดยเห็นว่า คณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการบางวัดควรมีการเสริมสร้างให้วัดแต่ละวัดในเขตพื้นที่สร้างเครือข่ายในการพัฒนาสภาพแวดล้อมวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำเครื่องมือ/เทคโนโลยีมา

ใช้ในการพัฒนาแบบพึ่งพาอาศัยกัน และ (5) ด้านความมีเหตุผล กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.15$, $SD=0.557$) โดยเห็นว่า คณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการบางวัดควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสาธารณูปการของวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาวัดให้มีสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องเหมาะสมกับการปฏิบัติศาสนกิจ ไม่ได้เน้นเฉพาะด้านพิธีกรรมเท่านั้น ตามลำดับ ดังตาราง 1

2. คุณภาพการให้บริการของสายการบินไทยแอร์เอเชียมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการของผู้โดยสาร ในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านความถี่ในการใช้บริการด้านการบอกต่อ และด้านการกลับมาใช้บริการซ้ำ โดยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน หมายความว่า ถ้าผู้โดยสารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการมากขึ้น พฤติกรรมการใช้บริการของผู้โดยสารในด้านต่างๆ จะเพิ่มมากขึ้น ถ้าผู้โดยสารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการลดลง พฤติกรรมการใช้บริการของผู้โดยสารในด้านต่างๆ จะลดลง โดยที่ระดับความสัมพันธ์ของความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการกับพฤติกรรมการใช้บริการด้านความถี่และการบอกต่อมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ในขณะที่ความสัมพันธ์ของความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการกับพฤติกรรมการใช้บริการด้านการกลับมาใช้บริการซ้ำมีความสัมพันธ์ในระดับสูง แสดงรายละเอียดดังตาราง 4 – 6

ตาราง 2

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัญหา และแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 5 ด้าน และค่าเฉลี่ยรวมแต่ละด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อย

ปัญหา		แนวทางการพัฒนา	
ค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 5 ด้าน (SD)			
2.07 (0.416)		2.19 (0.440)	
ค่าเฉลี่ยรวมแต่ละด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย (SD)			
1. ด้านการมีภูมิคุ้มกัน	2.09 (0.534)	1. ด้านการมีภูมิคุ้มกัน	2.21(0.503)
ได้แก่ คำถามที่ว่า “พระสังฆาธิการบางวัดไม่จัดเตรียมปัจจัยในด้านการพัฒนาสาธารณูปการของวัดไว้อย่างเพียงพอต่อการดำเนินงาน ทำให้การพัฒนาวัดทำได้ในวงจำกัด”		ได้แก่ คำถามที่ว่า “คณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการบางวัดควรสนับสนุนให้วัดเสริมสร้างบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในการพัฒนาสาธารณูปการให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาวัดให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม”	
2. ด้านความมีเหตุผล	2.08 (0.508)	2. ด้านความรู้คู่คุณธรรม	2.19 (0.536)
3. ด้านการสร้างเครือข่าย	2.08 (0.583)	3. ด้านความพอประมาณ	2.19 (0.548)
4. ด้านความพอประมาณ	2.06 (0.457)	4. ด้านการสร้างเครือข่าย	2.19 (0.574)
5. ด้านความรู้คู่คุณธรรม	2.06 (0.545)	5. ด้านความมีเหตุผล	2.15 (0.557)

3. ความเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัจจัยที่มีส่วนสำคัญทำให้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 3) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.11$, $SD=0.471$) ต่อภาพรวมปัจจัยที่มีส่วนสำคัญทำให้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบผลสำเร็จ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมของแต่ละด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ (1) ด้านปัจจัยภายใน กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.15$, $SD=0.543$) ว่า การที่คณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการบางวัดมีความเป็นผู้นำสูง มีแนวคิดนโยบายและแผนงานในการพัฒนาด้านสาธารณูปการของวัดที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง (2) ด้านปัจจัยภายนอก กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.07$, $SD=0.533$) ว่า การที่คณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการบางวัดได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการดำเนินงานด้านการพัฒนาสาธารณูปการของวัดในทุกกิจกรรม เช่น

ประชาชนเข้าร่วมในการพัฒนาวัดตามกิจกรรมที่คณะสงฆ์และวัดแต่ละวัดจัดขึ้น

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลจากการสัมภาษณ์แนวลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ปรากฏว่า

1. ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยผู้เชี่ยวชาญล้วนเห็นว่า คณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการบางวัดควรสนับสนุนให้วัดเสริมสร้างบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในการพัฒนาสาธารณูปการให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาวัดให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

2. ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีส่วนสำคัญทำให้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบผลสำเร็จ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยผู้เชี่ยวชาญล้วนเห็นว่า การที่คณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการบางวัดมีความเป็นผู้นำสูง มีแนวคิด นโยบายและแผนงานในการพัฒนา

สาธารณูปการของวัดที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญทำให้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการประสบผลสำเร็จ

3. ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามแนวคิดการบริหารจัดการหน่วยงานแบบสมดุล ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยผู้เชี่ยวชาญล้วนเห็นว่า การที่คณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการบางวัดสนับสนุนวัด และวัดมีการเสริมสร้างบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในด้านการพัฒนาสาธารณูปการของวัด ให้มีจำนวนที่เพียงพอต่อการพัฒนาสภาพแวดล้อม รวมถึงสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนงานที่ดี และมีความชัดเจน รวมถึงมีแผนปฏิบัติการในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแผนงานในทุกกิจกรรม/โครงการ เป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

การอภิปรายผล

1. จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.19$, $SD=0.440$) ต่อภาพรวมแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 5 ด้าน เหตุผลที่สำคัญที่กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยในระดับปานกลางแทนที่จะเห็นด้วยในระดับมากหรือในระดับน้อยนั้น ผู้ศึกษามีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันกับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 คนที่ได้จากการสัมภาษณ์แนวลึกว่า แม้คณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการบางวัดได้สนับสนุนให้วัดเสริมสร้างบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในการพัฒนาสาธารณูปการให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาสาธารณูปการของวัดแล้วก็ตาม แต่คณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการควรมีการเสริมสร้างให้วัดแต่ละวัดในเขตพื้นที่สร้างเครือข่ายในการพัฒนาสภาพแวดล้อมวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำเครื่องมือ/เทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาแบบพึ่งพาอาศัยกัน จึงจะทำให้แนวทางการพัฒนาสาธารณูปการของวัดบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาธรรมวัฒน์ ศรีประเสริฐ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการภารกิจคณะสงฆ์ในเขตการปกครอง

จังหวัดสิงห์บุรี ที่พบว่า ด้านสาธารณูปการนั้น คณะสงฆ์ควรจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงในการใช้ทรัพยากรและอุปกรณ์ต่างๆ ของวัด เพื่อป้องกันการชำรุดสูญหายและควรจัดให้มีการทำรายงานทรัพย์สินของวัด และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมชาย สุนติกโร (2556) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ที่พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี แบ่งออกเป็นรายด้านได้ดังนี้ (1) ด้านการพัฒนาวัด โดยภาพรวมมีการพัฒนาวัดอย่างมีแบบแผนโดยมีพระสังฆาธิการที่มีหน้าที่รับผิดชอบระดับวัดได้ดำเนินการตามที่เจ้าคณะผู้ปกครองได้ให้นโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน และ (2) ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ พระสังฆาธิการควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ของวัดให้มีความสะอาดร่มรื่นสวยงาม

2. จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X}=1.82$, $SD=0.686$) ต่อภาพรวมปัจจัยที่มีส่วนสำคัญทำให้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบผลสำเร็จ เหตุผลที่สำคัญที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลางแทนที่จะเห็นด้วยในระดับมากหรือในระดับน้อยนั้น ผู้ศึกษามีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันกับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 คนที่ได้จากการสัมภาษณ์แนวลึก ว่า การที่คณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการบางวัดมีความเป็นผู้นำสูง มีแนวคิด นโยบาย และแผนงานในการพัฒนาด้านสาธารณูปการของวัดที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราควรมีนโยบายเพื่อพัฒนาสาธารณูปการที่ชัดเจน และนโยบายเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการบริหารจัดการอย่างสอดคล้องเหมาะสม โดยการมีแผนงานด้านพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ มุ่งมั่นและเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน และบุคลากรมีศักยภาพในการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในงานด้านสาธารณูปการ โดยมุ่งหวังที่จะพัฒนาวัดให้เกิดความสะอาด สงบ และร่มรื่นอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงาน

วิจัยของ พระมหาเคชา สังขรุ่งเรือง (2559) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์: กรณีศึกษาคณะสงฆ์ อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ที่พบว่า อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง กาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัญหาที่สำคัญได้แก่ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสบางรูปยังขาดวิสัยทัศน์ ขาดเป้าหมายในการบริหารจัดการวัดที่ชัดเจน การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสบางส่วนไม่มีการประชุมเพื่อปรึกษาวางแผน และกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม เป็นการบริหารจัดการตามความเคยชินที่เคยปฏิบัติมา ขาดการประสานงานระหว่าง วัด บ้าน และชุมชน และเจ้าอาวาสบางรูปใช้คนไม่ถูกต้องกับงาน จึงทำให้งานขาดประสิทธิภาพ แนวทางในการแก้ไข ปัญหา ได้แก่ ควรมีการประชุมพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสขึ้นไป เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารคณะสงฆ์ ในอำเภอเมืองกาญจนบุรี และเพื่อให้เกิดความสามัคคี ภายในเขตการปกครองดูแล ส่งเสริมให้พระสังฆาธิการ เปิดรับความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการ มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนาคณะสงฆ์ และควรมีการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ระหว่างวัดกับชุมชน อย่างต่อเนื่อง

3. จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=1.82$, $SD=0.662$) ต่อภาพรวม ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตาม แนวคิดการบริหารจัดการหน่วยงานแบบสมดุล เหตุผลที่สำคัญที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลางแทนที่จะ เห็นด้วยในระดับมากหรือในระดับน้อยนั้น ผู้ศึกษามีความ เห็นว่า การที่คณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการบางวัดสนับสนุน วัด และวัดมีการเสริมสร้างบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในด้านการ พัฒนาสาธารณูปการของวัด ให้มีจำนวนที่เพียงพอต่อการ พัฒนาสภาพแวดล้อม รวมถึงสนับสนุนให้มีการจัดทำแผน งานที่ดีและมีความชัดเจน รวมถึงมีแผนปฏิบัติการในการ ดำเนินงานที่สอดคล้องกับแผนงานในทุกกิจกรรม/โครงการ เป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการ บริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดได้ สอดคล้องกับ ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่สัมภาษณ์แนวลึกทั้ง 9 คน ที่ ล้วนเห็นว่า ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญทำให้แนวทางการพัฒนา

ประสบผลสำเร็จได้ ได้แก่ การที่คณะสงฆ์โดยพระสังฆา ธิการบางวัดสนับสนุนวัด และวัดมีการเสริมสร้างบุคลากรผู้ทำ หน้าที่ในด้านการพัฒนาสาธารณูปการของวัด ให้มีจำนวนที่ เพียงพอ รวมถึงมีการจัดทำแผนงานที่ดีและมีความชัดเจน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการพัฒนาการ บริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัด ฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง คณะสงฆ์โดยพระสังฆาธิการบางวัดควรสนับสนุนให้ วัดเสริมสร้างบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในการพัฒนาสาธารณูปการ ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาวัดให้มีสภาพ แวดล้อมที่เหมาะสม นอกจากนี้แล้ว พระสังฆาธิการบาง วัดควรจัดเตรียมปัจจัยในด้านการพัฒนาสาธารณูปการ ของวัดไว้อย่างเพียงพอต่อการดำเนินงาน จะทำให้การ พัฒนาวัดทำได้อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับปัจจัยที่มีส่วนสำคัญทำให้ แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการ ของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอ เพียงประสบผลสำเร็จโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่คณะสงฆ์ โดยพระสังฆาธิการบางวัดควรมีความเป็นผู้นำสูง มีนโยบายและแผนงานในการพัฒนาด้านสาธารณูปการของวัด ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการติดตามประเมิน ผลเพื่อพัฒนาบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับประสิทธิภาพในการบริหาร จัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตาม กรอบแนวคิดการบริหารจัดการหน่วยงานแบบสมดุล 4 ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่คณะสงฆ์โดยพระสังฆา ธิการบางวัดควรสนับสนุนให้วัดมีการเสริมสร้างบุคลากร ผู้ทำหน้าที่ในด้านการพัฒนาสาธารณูปการของวัด ให้มี จำนวนที่เพียงพอต่อการพัฒนาสภาพแวดล้อม รวมถึง สนับสนุนให้มีการจัดทำแผนงานที่ดีและมีความชัดเจน มี แผนปฏิบัติการในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแผนงาน ในทุกกิจกรรม/โครงการ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ทำการศึกษาเพื่อต่อยอดจากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อค้นหาคำตอบใหม่เกี่ยวกับการนำกรอบแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมในหน่วยงานอื่น เพื่อเป็นการพิสูจน์ผลการวิจัยซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการต่อไป อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาหรือการวิจัยครั้งต่อไป อาจนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน ซึ่งผู้ศึกษาได้นำมาเป็นแนวคิดในครั้งนี้ไปปรับใช้เฉพาะบางด้านที่เหมาะสมกับหน่วยงานที่ศึกษาก็ได้ หรือตัดบางด้าน

ออกก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องนำไปใช้ครบทั้งหมดทุกด้าน ในทางตรงข้าม อาจเพิ่มจำนวนด้านหรือตัวชี้วัดขึ้นอีกก็ได้ตามความเหมาะสม แต่ควรให้เหตุผลกำกับไว้ด้วยเสมอ

2. ทำการศึกษาวิจัยแบบเจาะลึกแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเปรียบเทียบหรือเทียบเคียงกับวัดในจังหวัดอื่นๆ

References

- Anujaree, P. (2013). *Social development based on the principle of organizational sufficiency in Kae subdistrict, Uthumphon Phisai district, Srisaket province*. Master of Arts Thesis, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (in Thai)
- Certo, C. S. (2007). *Modern management*. NJ: Prentic-Hall.
- Chinvinitkul, W. (2006). *The process of learning according to the sufficiency economy: A case study of Myteriang community, Chawang district, Nakhon Si Thammarat province*. Master of Arts Thesis, National Institute of Development Administration. (in Thai)
- Chunium, P. (2003). *The role of monks in the development of the community according to the opinion of the monks clergy with community leaders in Uttaradit province*. Master of Arts Thesis, Uttaradit Rajabhat University. (in Thai)
- Likert, R. A. (1961). *New pattern of management*. New York: McGraw-Hill.
- Sangharungruang, P. (2016). Efficiency of Sangha management: Case study of the Sangha in Karnchanaburi province. *Krung kao Rajabhat research journal*, 3(1), 1-8. (in Thai)
- Santikraro, P. (2013). *The role of the monk in the management of public assistant of temples in Pathum Thani province*. Master of Arts Thesis, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (in Thai)
- Shermerhorn, J. R. (1999). *Management*. New York: John Wiley & Son.
- Sriprasert, P. (2010). Administration of the Sangha's mission in the subdivision Singburi province. *EAU Heritage Journal*, 1(2), 108-117. (in Thai)
- Taylor, F. W. (1967). *Principles of scientific management*. New York: Norton Library.

- The National Education Commission. (2002). *Success in the measurement mission: Study only in Suan Kaew temple, Bang Yai district, Nonthaburi province*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- The National Office of Buddhism. (2011). *Guide to the development of the temple standards*. Bangkok: Author. (in Thai)
- Wiruchnipawan, W. (2007). *Administration and development management*. Bangkok: Exponetnet. (in Thai)
- Wiruchnipawan, W. (2007). *Administration approach on merit and sufficient economy*. Bangkok: Profess. (in Thai)
- Weber, M. (1996). *The theory of social and economic organization*. New York: Free Press.
- Yamane, T. (1967). *Elementary sample theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentic-Hall.

